

PEDAGOGIK TEXNOLOGIYA TUSHUNCHASI

Yuldashova Go'zal Kamiljon qizi

Nukus DPI Boshlang'ich ta'lim fakulteti talabasi

***Annotatsiya:** Bugungi kungacha pedagogik adabiyotlarda, ta'lim muammolariga oid ma'ruzalar, rasmiy hujjatlarda «yangi pedagogik texnologiya», «ilg'or pedagogik texnologiya», «zamonaviy ta'lim texnologiyasi» ga oid tushunchalari hali ham bir qolipga tushirilmagan, entsiklopediyalarda izohlanganicha yo'q, uning mazmunini yagona talqini ishlab chiqilmagan va shuning uchun iboraning bir-biridan farqlanuvchi ko'pgina ta'riflari mavjud.*

***Kalit so'zlar:** pedagog, texnologiya, qolip, zamonaviy metod.*

O'tgan yillarimizga nazar tashlab, ularni sarhisob qilsak, mustaqilligimiz sharofatini yanada chuqurroq anglaymiz. Biz ta'limda butunlay yangilanish, yangi jarayonga tom ma'noda o'tish va unga moslashish davrini boshimizdan kechirmoqdamiz. «Ta'lim to'g'risida»gi Qonun va «Kadrlar tayyorlash milliy dasturi» bizga eski usullardan voz kechib ta'limning har bir qirrasigacha qayta qurish imkonini bergan bo'lsa, «2004-2009 yillarda Maktab ta'limini rivojlantirish Davlat umummilliy dasturi» esa qo'lga kiritilgan imkoniyatlarni: takomillashgan davlat ta'lim standartlari, o'quv dasturlari, davlat talablari, yangi o'quv darsliklarini har tomonlama zamon talablariga mos jihozlangan maktablarda, zamonaviy o'quv xonalarida amaliyotga joriy etish imkoniyatlarini keng ochib berdi.

Yangilangan ta'limda o'quvchining yuragidagi cho'g'ni alanga oldirish, uni har tomonlama rivojlantirib, bilimdan-bilimga yetaklab olib chiqish uchun zamonaviy darslar zarurdir.

Hozirgi paytda pedagogika fanida pedagogik texnologiyalar, ta'lim texnologiyasi, o'qitish texnologiyasi iboralari tez-tez tilga olinmoqda. Bugungi kungacha pedagogik adabiyotlarda, ta'lim muammolariga oid ma'ruzalar, rasmiy hujjatlarda «yangi pedagogik texnologiya», «ilg'or pedagogik texnologiya», «zamonaviy ta'lim texnologiyasi» ga oid tushunchalari hali ham bir qolipga tushirilmagan, entsiklopediyalarda izohlanganicha yo'q, uning mazmunini yagona talqini ishlab chiqilmagan va shuning uchun iboraning bir-biridan farqlanuvchi ko'pgina ta'riflari mavjud.

Pedagogik texnologiya - shunday bilimlar sohasiki, ular vositasida uchinchi ming yillikda davlatning ta'lim sohasidagi siyosatida tub burilish yuz beradi, o'qituvchi faoliyati yangilanadi, o'quvchi va talaba yoshlarda hurfikrlilik, bilimga chanqoqlik, Vatanga mehr-muhabbat, isonparvarlik tuyg'ulari tizimi shakllantiriladi.

Ma'lumotlilik asosida yotuvchi bosh g'oya ham tabiat va inson uzviyligini anglab yetadigan avtoritar va soxta tafakkur yuritish usulidan voz kechgan, sabr-bardoshli, qanoatli, o'zgalar fikrini hurmatlaydigan, milliy-madaniy va umuminsoniy qadriyatlar kabi shaxsiy sifatlarni shakllantirishni ko'zda tutgan insonparvarlik hisoblanadi. Bu masalaning yechimi qaysidir darajada ta'limni texnologiyalashtirish bilan bog'liqdir.

Dastlab "**texnologiya**" tushunchasiga aniqlik kiritaylik. Bu so'z texnikaviy taraqqiyot bilan bog'liq holda fanga 1872-yilda kirib keldi va yunoncha ikki so'zdan - "**texnos**" (techne) - **san'at, mahorat, hunar** va "**logos**" (logos) - **fan** so'zlaridan tashkil topib "**hunar fani**" ma'nosini anglatadi. Biroq, bu ifoda ham, zamonaviy texnologik jarayonni to'liq tavsiflab berolmaydi. Texnologik jarayon, har doim zaruriy vositalar va sharoitlardan [foydalangan holda](#), operatsiyalarning muayyan ketma-ketlikda bajarilishni ko'zda tutadi. Aniqroq aytadigan bo'lsak, texnologik jarayon - bu mehnat qurollari bilan mehnat ob'ektlari (xom ashyo)ga bosqichma-bosqich ta'sir etish natijasida mahsulot yaratish borasidagi ishchi (ishchi mashina)ning faoliyatidir. Ana shu ta'rifni tadqiqot mavzusiga o'giradigan bo'lsak, ya'ni: **Pedagogik texnologiya** - bu o'qituvchi (tarbiyachi)ning ta'lim-tarbiya vositalari yordamida o'quvchi (talaba)larga muayyan sharoitda ta'sir ko'rsatishi va [bu faoliyat mahsuli sifatida](#) **ularda oldindan belgilangan shaxsiy sifatlarni shakllantirish jarayonidir**.

Yuqorida keltirilgan ta'rifdan ko'rinib turibdiki, pedagogik texnologiya tushunchasini izohlashda **texnologiya** jarayoni asos qilib olindi. Aslini olganda ham, bu tushunchaga berilgan ta'riflar pedagogik adabiyotlarda nihoyatda ko'pdir. Pedagogik adabiyotlarda "texnologiya" atamasining xilma-xil ko'rinishlarini uchratish mumkin: "**o'qitish texnologiyasi**", "**ta'limli texnologiya**", "**ma'lumot texnologiyasi**", "**o'quv jarayoni texnologiyasi**" va hokazo. O'qitish texnologiyasi pedagogik texnologiyaga yaqin tushuncha bo'lsa-da, aynan o'xshash ma'noni anglatmaydi, chunki u ma'lum predmet, mavzu va savollar doirasidagi aniq o'quv materialini o'zlashtirish yo'lini muayyan texnologiya atrofida ifoda etadi. U ko'proq xususiy metodika bilan bir qatorda turadi.

Pedagogik texnologiya esa **ma'lumot texnologiyasini** joriy etish taktikasini ifodalaydi va "o'qituvchi - pedagogik jarayon o'quvchi (talaba)" funksional tizim qonuniyatlariga tegishli bilimlar asosida quriladi.

Alohida qayt etib o'tish joizki, ayni vaqtda ta'lim texnologiyasi tushunchasini mantiqiy-g'oyaviy jihatdan izohlash borasida yagona fikr mavjud emas. Pedagogik adabiyotlarda 300 dan ortiq ta'riflar berilgan.

Yuqorida qayd etilganidek, pedagogik texnologiya nazariyasi o'tgan asrning ikkinchi yarmidan boshlab asoslanib kelinayotgan bo'lsa-da, aynan "pedagogik texnologiya" tushunchasiga nisbatan turlicha yondashuvlar mavjud. Xususan pedagog olim V.P.Bespalko pedagogik texnologiyani "amaliyotga tatbiq qilinadigan muayyan pedagogik tizim loyihasi" deya ta'riflaydi hamda asosiy diqqatni o'quv-pedagogik jarayonni oldindan loyihalashga qaratadi. N.F.Talzina esa pedagogik texnologiyaning "fan va amaliyot oralig'ida muayyan tamoyillarni olg'a suruvchi metodlar ishlab chiqaruvchi, ularni izchil qo'llash kabi masalalarni hal etishga yo'naltirilgan mustaqil fan" bo'lishi lozimligini qayd etadi va hokazo.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Мусурмонова, О., & Курбаниязова, З. К. (2018). Инновационные образовательные технологии и педагогическая компетентность.
2. Курбаниязова, З. К. (2023). ПЕДАГОГИК ФАНЛАРНИ ЎҚИТИШДА ПЕДАГОГИК ВАЗИЯТЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ: Курбаниязова Замира Калбаевна. Нукус давлат педагогика институти, педагогика фанлари доктори, доцент. Образование и инновационные исследования международный научно-методический журнал, (8), 152-155.
3. Kalbaevna, K. Z. (2022). INTEGRATED EDUCATION AS A MEANS OF DEVELOPING SOCIAL-PEDAGOGICAL COMPETENCE OF FUTURE TEACHERS. International Journal of Early Childhood Special Education, 14(7).
4. Замира, К. К. (2022). ТАЪЛИМНИНГ СИФАТИНИ ОШИРИШДА РИСКЛАР МУАММОСИ. Central Asian Research Journal for Interdisciplinary Studies (CARJIS), 2(4), 4-10.
5. Kurbaniyazova, Z. K. (2021). The role of social pedagogy in the professional training of future teachers. World Bulletin of Social Sciences, 4(11), 23-26.
6. Kurbaniyazova, Z. (2021). PREPARATION OF FUTURE TEACHERS FOR SOCIAL AND PEDAGOGICAL ACTIVITIES. Central Asian Problems of Modern Science and Education, 2021(3), 92-105.
7. Kalbaevna, K. Z. (2021). Social and Pedagogical Competency as an Important Component of Professional Training of Future Teachers. Annals of the Romanian Society for Cell Biology, 1241-1245.
8. Ibraymova, Z., & Kurbaniyazova, S. (2021). EFFECTIVE WAYS OF TEACHING THE WORKS OF KARAKALPAK WRITERS IN ENGLISH CLASSES. Science and Society, 2020(4), 60-63.
9. Kalbaevna, K. Z. SOME METHODOLOGICAL ISSUES OF PREPARATION OF FUTURE TEACHERS FOR EDUCATIONAL ACTIVITIES ON THE BASIS OF COMPETENT APPROACH.
10. Kurbaniyazova, Z. K. HEALTHY LIFE STYLE-THE PLEDGE OF THE NATION'S WELFARE.